

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתצב

ערב שבת קודש

פרשת ראה

כ"ו במנחם-אב ה'תשע"א

יוצא-לאור עלידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ו במנחם-אב ה'תשע"א — ג' באלול ה'תשע"א

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ו במנחם-אב	הלי בית הבחירה פרק ח. הלי כלי המקדש והעובדים בו.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	הלי זכיה ומתנה פרק יב.	מ"ע כב. מל"ט סז. מ"ע לה. מל"ט פד.
ש"ק	כ"ז במנחם-אב	פרק ג-ה.	הלי שכנים.. בפרקים אלו. פרק א.	מל"ט פה. פב. מ"ע לד. מל"ט פו.
א'	כ"ח במנחם-אב	פרק ו-ח.	פרק ב.	מ"ע כג. מל"ט עב. מ"ע לב. לו.
ב'	כ"ט במנחם-אב	פרק ט-י. הלי ביאת המקדש.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ג.	מ"ע לג. מל"ט פח. פז. עג. קסג. קסד.
ג'	ל' במנחם-אב	פרק ב-ד.	פרק ד.	מל"ט סח. קסה. מ"ע לא. מל"ט עז. עח.
ד'	א' באלול	פרק ה-ז.	פרק ה.	מל"ט עה. עו. מ"ע כד. מל"ט סט. ע. עא.
ה'	ב' באלול	פרק ח-ט. הלי איסורי מזבח.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ו.	מל"ט עד. מ"ע סא. מל"ט צא. צב. צג.
ו'	ג' באלול	פרק ב-ד.	פרק ז.	מל"ט צד. צה. צו. צז. מ"ע פו.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
ו', כ"ו במנחם-אב	4.03	4.56	5.19	6.19	9.25	12.42	1.15	7.13.1	7.38
ש"ק, כ"ז במנחם-אב	4.04	4.57	5.20	6.19	9.25	12.42	1.15	7.11.9	7.37
א', כ"ח במנחם-אב	4.05	4.58	5.21	6.20	9.26	12.42	1.14	7.10.6	7.35
ב', כ"ט במנחם-אב	4.06	4.59	5.21	6.21	9.26	12.42	1.14	7.09.4	7.34
ג', ל' במנחם-אב	4.07	4.59	5.22	6.21	9.26	12.41	1.14	7.08.2	7.33
ד', א' באלול	4.08	5.00	5.23	6.22	9.26	12.41	1.13	7.07.0	7.32
ה', ב' באלול	4.09	5.01	5.24	6.23	9.26	12.41	1.13	7.05.8	7.30
ו', ג' באלול	4.10	5.02	5.24	6.23	9.26	12.40	1.12	7.04.5	7.29

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטי" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
6:35	7:48	6:51	7:50	6:43	7:50	6:43	7:50	6:52	7:49
6:27	7:39	6:42	7:41	6:34	7:41	6:34	7:41	6:44	7:40

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעלי"ד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

הזהירות הדרושה בארץ-ישראל

מה בין "דרך מעבר" ל"דרך התלבשות" לגבי הקדושה השורה בארץ-ישראל? • "מפני חטאינו" נוצרה הגלות, שכן ארץ-ישראל מצד עצמה אינה יכולה לסבול, אולם הקב"ה מאריך אף וממתין שיעשו תשובה • מה מלמדנו הדין שאין לאב לנשק את בנו בבית הכנסת? • כיצד ייתכן קיום אות ומופת על-ידי נביא שקר, ומה המשל מאדם התועה ביער? • התעוררות של כמה יהודים מסוגלת לפעול בכל ישראל • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ב. וביאור החילוק בין "דרך מעבר" ל"דרך התלבשות"⁶ - יובן על-פי משל: המשל ל"דרך מעבר" הוא - מאדם הכותב דבר-שכל באצבעותיו, שאף שדבר-השכל נמשך אמנם דרך אצבעותיו, מכל מקום אין זה אלא "בדרך מעבר" בלבד, שהרי השכל נשאר בטהרתו, והאצבעות אינם משנים אותו כלל, אלא שהוא רק עובר ("דרך מעבר") דרך האצבעות. מה שאין כן "דרך התלבשות" - הוא כמשל ה"מן" שנקרא "לחם אבירים"⁷, לחם שמלאכי השרת ניזונים בו⁸, ומכיוון שמלאכים אין להם גוף גשמי כלל, הרי מובן, שגם "לחמם" של המלאכים אינו מזון גשמי, ואף-על-פי-כן היה ה"מן" מזון גשמי. ונמצא, שירידת המן למטה היתה "בדרך התלבשות" - שעניין "לחם אבירים" (לחם רוחני)

א. שנינו: "עשר קדושות הן", ובכללות, החילוק הוא בין שני מקומות: ארץ-ישראל וחוף-לארץ. והנה, החילוק בין ארץ-ישראל לחוף לארץ הוא - שארץ-ישראל היא "ארץ אשר גו' עיני הוי' אלקיך בה"². ומקשים: הרי "לית אתר פנוי מיניה"³, ואם כן, מדוע דווקא בנוגע לארץ-ישראל נאמר ש"עיני הוי' אלקיך בה"? והתירוץ - שבארץ-ישראל אין לשרים שלמעלה שליטה. והפירוש בזה⁴ - שהחילוק בין ארץ-ישראל לחוף לארץ הוא, שבחוף לארץ מתלבשת ההשפעה האלקית בע' שרים, מה שאין כן בארץ-ישראל, אף שגם שם נמשכת ההשפעה דרך הע' שרים, אין זה אלא "בדרך מעבר" ולא "בדרך התלבשות"⁵.

(1) כלים פ"א מ"ו.

(2) עקב יא, יב.

(3) תקו"ז תנ"ז (צא, ב).

(4) ראה תניא אגה"ק סכ"ה (קלט, ב). וראה גם תורת מנחם

- התועודיות ח"ג ע' 77. וש"נ.

(5) ראה סה"מ מלוקט ח"ה ע' קמב. וש"נ.

(6) ראה לקו"ש ח"ט ע' 11, ובהערות שם. וש"נ.

(7) תהלים עה, כה.

(8) יומא עה, ב.

והטעם לזה - כיון שנוסף על עצם המרידה שהאדם מורד בהקב"ה, הרי כאשר מרידה זו נעשית בארץ-ישראל, יש בה עוד שני עניינים: (א) מרידה זו היא בפני המלך, שהרי ארץ-ישראל היא "ארץ אשר גו' עיני הוי' אלקיך בה", והרי זה בבחינת "לכבוש את המלכה עמי בבית"¹¹;

(ב) לשם מרידה זו משתמש הוא באלקות גופא כביכול - שמורד במלך באמצעות עניני "פלטין של מלך"¹² גופא.

ומטעם זה מצינו שהיו נוהגים זהירות יתירה בנוגע לנסיעה לארץ-ישראל, וגם אלו שהיתה להם היכולת לכך בגשמיות - נמנעו מלנסוע. וכדאיתא בתשב"ץ (קטן)¹³, שמי שאינו בטוח שיוכל לשמור על התורה ומצות ולנהוג בהתאם לרצונו של הקב"ה - מוטב שלא ייסע לארץ-ישראל¹⁴.

ה. וזהו פירוש נוסח התפלה¹⁵ "ומפני חטאינו גלינו מארצנו", כיון שאין ארץ-ישראל יכולה לסבול עניין של חטא - דלכאורה אינו מובן: אם החטא הוא חמור כל כך - כיצד יכול חוץ לארץ לסבול? - אלא הטעם הוא כנ"ל, מכיוון שארץ-ישראל היא "פלטין של מלך", אינה יכולה לסבול שום עניין המנוגד לרצונו של המלך; אם זה עניין של "מפני" חטאינו" - אין לו מקום בארץ-ישראל.

אלא, שמצד ההעלם והסתור, וכדי שיהיה עניין של בחירה חופשית - הרי המצב בגשמיות הוא, שגם כאשר ישנו עניין "ומפני חטאינו", אפשר להיות בארץ-ישראל.

ופנימיות הטעם בזה הוא - לפי שרצונו של הקב"ה הוא שישובו בתשובה, וכיון שהקב"ה הוא "ארץ אפים", ממתין הוא עד שישובו בתשובה, כפי שמצינו¹⁶ שמצד טעם זה "נכרים מרקדין בהיכלו

התלבש בגשמיות, ונשתנה למזון גשמי. ומשל נוסף ל"דרך התלבושות" - מכסף וזהב, ששורשם הוא כסף וזהב רוחניים - אהבה ויראה⁹; ואף-על-פי-כן, בהגיעם למטה נעשים דבר גשמי, שזהו עניין של התלבושות ושינוי המהות - שמאבה ויראה רוחניים נעשה כסף וזהב גשמיים, ויתירה מזה, שאפשר להשתמש בהם לעניינים בלתי-רצויים.

ולכן מצינו שגם כאשר דבר מסוים נמשך כבר בשרשו, יש צורך בבקשה נוספת כדי שיומשך בגשמיות, כידוע סיפור הבעל שם טוב בעניין זה, שעליו מיוסדים כמה וכמה מאמרים¹⁰.

ג. וזהו החילוק באופן המשכת ההשפעה בין ארץ-ישראל לחוץ לארץ:

בחוץ לארץ - מתלבשת ההשפעה האלקית על-ידי השרים (דהיינו - "בדרך התלבושות"), מה שאין כן בארץ-ישראל הרי זה "בדרך מעבר" בלבד, היינו, שגם כשהשפעה מגיעה למטה הרי היא עדיין עניין אלוקי, כמשל הדבר-שכל העובר דרך האצבעות, שמעבר זה לא פעל עליו, ונשאר בטהרתו, וכמו כן העניינים שבארץ-ישראל הם אלקות כפי שהוא.

אלא, שמצד ההעלם והסתור, אין רואים בעיני בשר שההשפעה שבארץ-ישראל היא אלקות, ועד שאי אפשר לחלק ("פאנאנדרעטיילן") ולחוש היכן מסתיימת "חוץ-לארץ" והיכן מתחילה "ארץ-ישראל"; אבל, אין זו אלא התעלמות לעיני בשר, בכדי שיהיה עניין בחירה חופשית, אבל האמת היא שכל העניינים שבארץ-ישראל הם אלקות כפי שהוא, בטהרתו.

ד. יוצא מזה, שכשם שמבואר לעיל בעניין תורה ותפלה, שכיון שהתורה היא עניין אלוקי, צריך להיות בזה זהירות ביותר - כן הוא גם בנוגע לארץ-ישראל, שכיון שעניינה אלקות, הרי כאשר ההנהגה בה אינה כדבעי, גרוע הדבר הרבה יותר מאשר בחוץ לארץ.

(11) לשון הכתוב - אסתר ז, ח.
 (12) ראה במדב"ר פי"ט, יג. תשב"ץ שבהערה הבאה.
 (13) בסופו אות תקנט.
 (14) ראה גם לעיל ע' 189. ועוד.
 (15) במוסף דיו"ט.
 (16) יומא סט, ב (לגירסת הע"י). וראה ירושלמי ברכות פ"ז ה"ג. מגילה פ"ג ה"ז. מדרש תהלים יט, ב. יל"ש נחמי' רמז תתרעא.

(9) ראה תו"א ר"פ וישב. ובכ"מ.
 (10) ראה סה"מ מלוקט ח"ד ע' רצא ואילך. וש"נ.

ושותק. . שנותן ארך אפים לרשעים", דהיינו שממתין שישוכו בתשובה.

* * *

1. בפרשתנו ישנו עניין שלכאורה אינו מובן: כתיב¹⁷: "כי יקום בקרבך נביא גו' ונתן אליך אות או מופת, ובא האות והמופת גו' (שכן הוא סדר העניינים על-פי דין¹⁸, שכאשר בא נביא מנסים אותו על-ידי מופת, וכאשר מראה את המופת, הרי זה ראייה שהוא נביא אמת; אמנם, אם מסקנתו היא) לאמר נלכה

ולכן "אם עמד הנביא ועשה אותות ומופתים גדולים ובקש להכחיש נבואתו של משה רבינו אין שומעין לו. . לפי שנבואת משה רבינו אינה על-פי האותות כדי שנערוך אותות זה לאותות זה, אלא בעינינו ראינוה ובאזנינו שמענוה"²⁴, ולכן אין בכוחו של מופת להפריך אמונה זו (מה שאין כן אילו היתה האמונה במשה מצד המופת בלבד - שאז בא מופת אחר ומפריך את המופת הראשון).

אבל הקושיא היא - איך יתכן שנביא השקר יוכל להראות מופת: הרי כל העניינים, ואפילו עניינים טבעיים, הם מצד אלוקות, ומכל שכן עניין נסי;

אם הוא מקבל את התורה באופן המתאים לרצונו שלו, רק את העניינים הכדאיים עבורו – זוהי התחלה לעזיבת התורה לגמרי רחמנא-ליצלן

ואם כן, אין יתכן שיתנו מלמעלה יכולת לנביא השקר להראות מופת?!

והביאור בזה - "כי מנסה הוי' אלקיכם גו"²⁵, דהיינו שזהו עניין של העלם והסתר, שמטרתו כדי שיהיה עניין בחירה חופשית, שיש צורך בה כדי שהעבודה לא תהיה באופן של "נהמא דכסופא"²⁶; וכדי שתהיה בחירה חופשית, ניתנה האפשרות לעניין של מופת גם ללעומת-זה, שלא תהיה התגברות יתירה של צד אחד על הצד השני.

וזהו גם כן הביאור במאמר רו"ל²⁷ על הפסוק²⁸ "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה", "בישראל לא קם, אבל באומות העולם קם, ואיזה זה בלעם בן בעור" - שהטעם לזה הוא כנ"ל, כיון שאילו היה בקדושה עניין שאין כדוגמתו בלעומת-זה, לא היתה בחירה חופשית.

אחרי אלקים אחרים גו' ונעבדם, (הרי לא זו בלבד ש)לא תשמע אל דברי הנביא ההוא גו' (אלא יתירה מזו) והנביא ההוא גו' יומת" (כדין מסית ומדיח¹⁹, ש"לא תאבה לו ולא תשמע אליו וגו' וסקלתו באבנים ומת", כמו שכתוב בהמשך הכתובים²⁰).

והנה, מה שכתוב "לא תשמע אל דברי הנביא ההוא גו'" - מובן, וכמו שכתב הרמב"ם²¹ ש"משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה. . ובמה האמינו בו במעמד הר סיני, שעניינו ראו ולא זר ואזנינו שמעו ולא אחר האש והקולות והלפידים, והוא נגש אל הערפל והקול מדבר אליו ואנו שומעים משה משה לך אמור להן כך וכך" - החל מ"אנכי הוי' אלקיך"²² ושאר עשרת הדברות, תורה שבכתב ותורה שבעל-פה, עד "כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש"²³.

24 שם ספ"ח.

25 פרשתנו שם, ד.

26 ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת צו ז, רע"ד. ובכ"מ.

27 ספרי ברכה לד, יו"ד, ויל"ש שם (רמז תקסו). במדב"ר

פי"ד, כ. זח"ב כא, ב. ובכ"מ.

28 ברכה שם.

17 יג, ב"ו.

18 ראה רמב"ם הל' יסוה"ת ספ"ז. שם רפ"י.

19 סנהדרין פט, ב.

20 שם, ט"יא.

21 שם רפ"ח.

22 יתרו כ, ב.

23 ראה מגילה יט, ב. ועוד (נסמן בלקו"ש חי"ט ע' 252).

תורה" רח"ל, וכמאמר הגמרא³⁷ "היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו עבוד עבודה זרה".

וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁸, שכאשר פוגשים אדם תועה במעבה היער, הרי אין ענינו שקפץ מביתו ישירות למעבה היער, אלא בתחילה הלך בדרך המלך, אחר כך סטה מדרך המלך בפסיעה אחת, ואחר כך הוסיף לסטות על סטייתו בפסיעה אחר פסיעה, ובסופו של דבר - הרי כשם שבקדושה "כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול"³⁹, כן הוא גם בצד השני, שכל פסיעה ופסיעה מצטרפת, עד שבסופו של דבר תועה במעבה היער.

וכפי שראו במוחש בהנהגת הצדוקים והבייתוסים, שהתחלה היתה בכך שלא שמעו להוראות החכמים שבדורם, ואחר כך הלכו ונתרחקו יותר ויותר, עד שיצאו מכלל ישראל⁴⁰.

ח. ולטענה שהיה בזה עניין של מופת כו' - הרי התורה הבהירה זאת מראש ("הָאֵט דָּאָס בְּאוֹרְנִיט") בשעת מתן-תורה, שתתכן מציאות של נביא שקר שיראה "אות או מופת", ואף-על-פי-כן, אם מסקנתו היא "נלכה אחרי אלקים אחרים" - אזי "לא תשמע וגו'".

שלמה המלך גדל מכל מלכי הארץ, ובזמנו ישבו בני-ישראל "איש תחת תחת גפנו ותחת תאנתו"⁴¹. ואף-על-פי-כן, כשרצה שלמה לבטל יו"ד אחת מהתורה - אמר הקב"ה⁴²: "שלמה ואלף כיוצא בו יהיו בטלין, וקוצה ממך איני מבטל".

ועל אחת כמה וכמה כשהמדובר אינו על אדם במדריגתו של שלמה המלך, ולא רק על "אות אחת" מהתורה - הרי בוודאי שאין לזה מקום כלל. ומכיוון שהתורה היא נצחית, ולא תשתנה לעולם, שזהו אחד מעיקרי האמונה: "אני מאמין באמונה

אמנם, אף שיש הכרח בעניין המופת בלעומת-זה - מכל מקום, אותו הנביא שאמר "נלכה אחרי אלקים אחרים", הרי לא זו בלבד ש"לא תשמע אל דברי הנביא ההוא", אלא יתירה מזה - "והנביא ההוא גו' יומת" מכלל ישראל, שעליהם נאמר²⁹ "ואתם הרבקים בהוי' אלקיכם חיים כולכם היום", ועליו נאמר "יומת".

ז. והנה, בפירוש "אלקים אחרים" - נכלל גם עניין השיתוף, שהרי בני-ישראל מזהירים על השיתוף (ורק בני-נח אינם מזהירים עליו³⁰).

ועניין ה"שיתוף" הוא - שמשתפים להקב"ה עניין נוסף. ועל דרך זה בנוגע לתורה - שהיא "תורה אחת"³¹ משום שהקב"ה הוא "הוי' אחד"³² - שמשתפים לתורה עניין נוסף.

דוגמא לדבר: הדין שאסור לנשק בניו הקטנים בבית-הכנסת³³. והיינו, שאף ש"אהבת לרעך כמוך"³⁴ היא מצוה מן התורה, ועניין "רחמי אב על הבן" הוא דין בתורה (גבי הבא במחתרת)³⁵ - אף-על-פי-כן, כשהאדם נמצא בבית הכנסת, שהוא המקום לאהבת ה' - אסור לשתף בזה עניין נוסף³⁶.

כלומר: אף שלעת-עתה מניח הוא מקום גם להקב"ה ולתורתו - מכל מקום, מכיוון שמשתף בזה גם עניין נוסף, הרי זו התחלה לכך שבסופו של דבר ישליך רחמנא-ליצלן לגמרי את הקב"ה מאחורי הדלת...

ובפרט שגם כאשר מניח מקום לתורה הרי זה באופן שהוא מקבל את התורה באופן המתאים לרצונו שלו, רק את העניינים הכדאיים עבורו, למחצה לשליש ולרביע ("הָאֵלֶב תורה, דריי פערטל תורה") וכו' - הרי ודאי שזוהי התחלה לעזיבת התורה לגמרי ("אָפּטֶרעטן אינגאַנצן פון

(29) ואתחנן ד, ד. וראה אבות רר"נ ספ"ד.

(30) ראה הנסמן בלקו"ש חכ"א ע' 41 הערה 36.

(31) בא יב, מט. ועוד.

(32) ואתחנן ו, ד. ועוד.

(33) רמ"א ושו"ע אדה"ו או"ח רסצ"ח.

(34) קדושים יט, יח.

(35) מכילתא ופרש"י משפטים כב, ב. סנהדרין עב, רע"ב ובפרש"י.

(36) ראה גם אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר ח"ה ס"ע שצד ואילך.

(37) שבת קה, ב. וש"נ.

(38) ראה גם מכתב ו' כסלו שנה זו (אגרות-קודש ח"י ריש ע' קכד). ח"ז ריש ע' ריט. תורת מנחם - התועדויות ח"א ס"ע 134 ואילך. לקו"ש ח"א ע' 226. ועוד.

(39) ב"ב ט, רע"ב.

(40) ראה אבות דר"נ ספ"ה.

(41) מלכים-א ה, ה.

(42) שמו"ר רפ"ו. וש"נ.

"דין ד' מיתות לא בטלו"⁵⁰. וכיון שכן, הרי מובן בפשיטות, שמאחר שכל בני־ישראל הם "קומה אחת"⁵¹, אזי התעוררות של אדם מישראל יכולה לפעול גם על הזולת, כמשל האיברים⁵², שכאשר ישנו חולי באיבר אחד, הנה לפעמים שמרפאים איבר זה עצמו, ולפעמים מרפאים אותו על־ידי הוספת חיות באיבר אחר.

ועל אחת כמה וכמה כאשר כמה וכמה מישראל יחד מתעוררים לעבודת התפלה, לימוד התורה וקיום המצוות - הרי בוודאי שהדבר פועל על כל בני־ישראל בכל קצווי תבל⁵².

י. המורם מכל האמור לעיל:

ראשית - אין לעשות עניינים שעל־ידם יהיה נתנת מקום למחשבה שמסכימים עם ה"שיטה" של שינויים בתורה ועשיית היפך התורה, אפילו אם ישנם מופתים.

שנית - יש להודיע ברבים ש"שיטה" זו היא עניין של "אלקים אחרים", וממילא "לא תשמע אל דברי הנביא ההוא".

ונוסף לזה, שאפילו "נביא השקר" עצמו - אין להתיימש ממנו, שהרי אין להתיימש משום אדם מישראל, אלא יש לפעול שיעשה תשובה. וההתחלה - על־ידי התעוררות עצמו, כנ"ל במשל האיברים.

והרי זהו תוכן עבודתו של משיח - "ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה"⁵³, מבלי לשאלם אם רצונם בכך⁵⁴.

(משיחת שבת פרשת ראה, מבה"ח אלול, ה'תשט"ו;
תורת מנחם כרך יד, עמ' 281-288)

שלמה שזאת התורה לא תהא מוחלפת⁴³ - הרי גם פסק־הדין האמור (שאין מקום להנהגה באופן של "שיתוף", "אלקים אחרים", גם כשהיסוד לזה הוא על־ידי "מופת") הוא נצחי.

אלא שמכיון שהקב"ה הוא "ארך אפים", וכל שאר י"ג מדות הרחמים - מניח הקב"ה לעניין זה להתקיים, וממתין שישוּבו בתשובה⁴⁴.

ומה שנזכר לעיל שישנו אופן ש"הקב"ה מעמיד להן מלך שגזירותיו קשות כהמן . . ומחזירן למוטב" - הרי כבר שתינו את כוס המרורים במילואה ("די ביטערע האָבן מיר שוין געהאַט אין דער פולער מאָס")... בדרונו, קשה כהמן כבר היה ובפועל רחמנא־ליצלן - הקדושים ה"ניקום־דמם, ובודאי שארית הפליטה, שארית ישראל, יעשו תשובה, ובפרט בחודש אלול - תשובה שלימה ותשובה עילאה, באופן ש"זדונות נעשו לו (לא רק "כשגגות", אלא גם) כזכיות⁴⁵.

ט. ויש להוסיף בזה - אפילו בנוגע לנביא השקר עצמו שמגיע לו עונש:

ידוע⁴⁶ שעניין העונשים אינו בשביל העונש בלבד, אלא בשביל הזיכּוּך שנעשה על־ידם, כמו שכתוב⁴⁷ "ונקלה אחיך", "כשלקה הרי הוא כאחיך"⁴⁸. ואפילו בעונשי מיתות - הרי אמרו רז"ל⁴⁹ "ביום הזה אתה עכור, ואי אתה עכור לעולם הבא", היינו, ש"ביום הזה אתה עכור" (עניין העונש) הוא בשביל שיהיה "אי אתה עכור לעולם הבא" (עניין הזיכּוּך), והרי "כל המומתין מתוודין"⁵⁰, כדי שיהיה אצלם עניין הזיכּוּך.

והנה, בזמן הזה הרי ד' מיתות בטלו, ורק

(43) עיקר הט' מי"ג העיקרים. וראה רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט. הל' מלכים פי"א סה"ג. פיה"מ סנהדרין פ' חלק יסוד התשיעי.

(44) חסר קצת (המור"ל).

(45) יומא פו, ב.

(46) ראה לקו"ש חכ"ב ס"ע 71 ואילך. וש"נ.

(47) תצא כה, ג.

(48) מכות כג, סע"א (במשנה).

(49) סנהדרין מג, ב (במשנה).

(50) כתובות ל, סע"א ואילך. וש"נ.

(51) לקו"ת ר"פ נצבים. ובכ"מ.

(52) ראה גם לעיל ע' 241.

(53) רמב"ם הל' מלכים ספ"א. וראה גם לעיל ע' 243. וש"נ.

(54) חסר הסיום (המור"ל).

עידוד מהידיעה שבעבודתו יכול להביא מיד את הגאולה

משל החכמים והסוסים

...והמעשה הוא העיקר - היינו, שבעמדנו בשבת מברכים חודש אלול, שאז נמשכת ברכה והמשכה בנוגע לכל ענייני חודש אלול - הרי זה הזמן המתאים להחליט להוסיף בכל ענייני העבודה מרומזים בראשי תיבות ד"אלול", היינו, כללות העבודה דג' הקווין דתורה, עבודה וגמילות-חסדים, ביחד עם הקדמת עבודת התשובה.

ונוסף לזה - גם עניין הגאולה, היינו, שכבר בהתחלת העבודה מודיעים ליהודי שתכלית העבודה היא - הגאולה, שעל-ידי זה נפעל תוספת כוח ועידוד בכללות עבודתו, בידוע שביכולתו להביא את הגאולה תיכף ומיד - "היום אם בקולו תשמעו", הן הגאולה הפרטית שלו, והן הגאולה הכללית דכל בני-ישראל. וכאשר יהודי בא וטוען שאינו רואה ואינו מרגיש שעל-ידי עבודתו יכול הוא להביא את הגאולה - אומרים לו: משל למה הדבר דומה - לחכמים היושבים בעגלה ועוסקים בשקלא וטריא בעניין שכלי, הנה אף-על-פי שבעל העגלה חושב אודות פרנסתו ולכן מריץ את הסוסים, והסוסים חושבים אודות התבן ולכן הם רצים - אין מחשבת הסוס אודות התבן (ומחשבת הבעל עגלה אודות פרנסתו) משנה מאומה בנוגע לדבר-שכל שבו עוסקים החכמים היושבים בעגלה (למרות שהחכמים זקוקים לבעל עגלה ולסוסים כדי שיכולו להגיע למחוז חפצם)!

ועל דרך זה מובן בנוגע לנמשל: בכל אדם ישנם ג' העניינים הנ"ל - דהנה, מבואר בליקוטי-תורה (בחוקותי מזג) שבכל אדם יש נפש-אלוקית ונפש-הבהמית, והמוצק המחברם הוא - נפש-השכלית, ועל-פי זה - החכמים שבעגלה הם בדוגמת נפש-האלוקית, הסוסים הם בדוגמת נפש-הבהמית (כשמה כן היא - "רוח הבהמה היא היורדת למטה"), ובעל העגלה הוא בדוגמת נפש-השכלית, הממוצע המחבר בין נפש-האלוקית לנפש-הבהמית (בדוגמת בעל העגלה שהוא האמצעי המריץ את הסוסים למחוז חפצם של החכמים).

וכשם שבמשל הנ"ל אין מחשבת הסוס אודות התבן גורעת מאומה מהתעסקותם של החכמים בעיון השכל, כמו כן הוא בנמשל, שמחשבת הנפש-הבהמית אודות עניינים גשמיים כו', אינה גורעת מאומה מכללות עבודתה של הנפש-האלוקית.

ולכן, אף-על-פי שאינו רואה ומרגיש שעבודתו פועלת ומביאה את עניין הגאולה - אין זה גורע מאומה מאמיתית הדבר וידיעתו על-ידי הנפש-האלוקית, ולכן אומרים לו שהיות שהוא מאמין בדבר, שהרי כל ישראל הם "מאמינים בני מאמינים" [היינו, שנוסף על היותם מאמינים בכוח עצמם, הרי גם בני מאמינים - מצד כוח האבות, החל מאברהם אבינו שנאמר בו "והאמין בה" ויחשבה לו צדקה", שעניין זה נמשך לכל אחד ואחד מישראל - "אשר יצווה את בניו ואת אחריו ושמרו דרך ה' גו'"], הנה סוף כל סוף יבוא הדבר גם באופן של ידיעה והרגשה.

(משיחת שבת פרשת ראה, מברכים החודש אלול ה'תשמ"ב; התוועדויות תשמ"ב, כרך ד, עמ' 2056-2055 - בלתי מנוגה)

חשיבותו של מנהג

התבטאות אחת של הרשב"א שימשה לרבי אסמכתא אלימתא לאי-
 ויתור על שום מנהג • הדגיש בכל עת את גודל החביבות במנהגי
 ישראל, גם אלו של "נשים זקנות בישראל" • קבלה ביד נשים זקנות
 כנגד שישים ריבוא ראיות • מנהגן לשיר לילדים לפני השינה על אהבת
 התורה, תליית שיר המעלות ליד תינוק נולד • רשימת המשך (ג)
 לרשימות מגיליונות תתפב-תתפג

שיר ערש תורני

בנושא חינוך הילדים, שמנהג ישראל להרדימם
 בשיר ערש ספוג יראת שמים [במילים: "תורה היא
 הסחורה הטובה ביותר, טובה סחרה מכל סחורה...
 אף שיש צימוקים ושקדים" - כפי שהשיר ממשיך
 שם - הרי "התורה היא הסחורה הטובה ביותר"...)
 אומר הרבי בשיחת יום ב' דחג השבועות תשכ"ט
 (שיחות קודש תשכ"ט כרך ב' עמ' 161):

ולכאורה, אין זה אלא מנהג נשים זקנות; אמנם,
 אומר הרשב"א בתשובתו, שאפילו מנהג נשים
 זקנות ומנהג ישראל תורה היא, והדבר מכריע אפילו
 גם תשובה של גאון.

בנושא דומה, בשבת קודש פרשת ויקהל-פקודי
 תשל"ב (שיחות קודש תשל"ב כרך ב' עמ' 8)
 בנוגע למנהג נשים זקנות, אשר בשעה שמחלת
 את הילד שרות לפניו שיר שבו נכללות המילים
 "קמץ אלף א" - הזכיר הרבי את תשובת הרשב"א
 שלמנהג נשים זקנות חשיבות יתירה, ולפעמים
 יותר מתורה של חכמי ישראל!
 [על דברים אלו חזר שוב באותו נושא בא' דר"ח
 אלול תשמ"ב (התוועדויות תשמ"ב כרך ד' עמ'
 2124): "כמו שכתב הרשב"א שאין לשנות מנהג

מנהג נשים זקנות

"וידוע מה שכתוב בתשובות הרשב"א, הובא
 בשו"ת השיב משה סימן י"ג, דאין לדחות קבלה
 שיש ביד הנשים הזקנות מבני עמנו, מפני שישים
 ריבוא מופתים המראים סתרו" - כתב הרבי
 באגרתו מי"ט בסיון תשי"ב (אגרות קודש כרך ו,
 עמ' קכד).

בשבת קודש פרשת שמיני, מברכים החודש
 אייר תשי"ג (תורת מנחם כרך ח, עמ' 138),
 התייחס הרבי באופן אישי לאחד שביקש לשנות
 ממנהגו לגריעותא בעניין גידול הזקן, ואמר:

איתא במדרש הרשב"א [חלק א' סימן ט']
 שאין לבטל מנהג של נשים זקנות בישראל אפילו
 עם שישים ריבוא סברות. והיינו, שגם אם ימצא
 מיישהו שישים ריבוא סברות נגד מנהג זה, אי אפשר
 לבטלו.

הרבי הוסיף והדגיש:

עניין זה כתוב לא בספר חסידות, אלא בתשובות
 הרשב"א, ספר שכבר נדפס קודם לגילוי החסידות,
 וגם "עולמ'שע אידן" [=סתם יהודים] לומדים אותו.
 ומה שדברי הרשב"א אינם פועלים עליהם ליהרר
 במנהג ישראל - יש לשאול אותם...

נשים זקנות בישראל כו"ר].

שיר המעלות לתינוק

בשיחה מיוחדת, בי"א ניסן תשד"מ (התוועדות תשד"מ כרך ג' עמ' 1430), דיבר הרבי במעלת תליית שיר המעלות ליד התינוק והיולדת:

מיד בצאתו של התינוק לאוויר העולם תולים מסביבו עניינים הקשורים עם יהדות, תורה ומצוותיה, כמו: "שיר המעלות", וכידוע מה שכתוב בתשובות הרשב"א אודות מנהג נשים זקנות בישראל שבכוחו לבטל כל העניינים הסותרים לכך; ועל-אחת-כמה: וכמה בנדון דידן, שאין שום סתירה לזה.

ובהתוועדות ר' תשרי תשל"ו (שיחות קודש תשל"ו כרך א' עמ' 379), אומר הרבי בעניין ברכת התורה לנשים:

ובפרט על-פי תשובת הרשב"א הידועה המובאת בכמה מקומות שאין מוותרים על מנהג של נשים זקנות בישראל, אפילו מפני כמה וכמה טעמים שיכולים היו, לכאורה, להימצא כדי לשנות ולבטל המנהג וכו'.

ובשיחת ש"פ תרומה תשל"ד (לקוטי שיחות כרך לא עמ' 141): "וכמה ממנהגי ישראל שורשם למעלה יותר מכמה ענייני דינים, ומנהגי ישראל תורה היא, מנהג מבטל הלכה, וכתשובת הרשב"א הידועה בזה".

וכך גם איתא בלקוטי שיחות (כרך כב עמ' 56 הערה 6) משיחה שנאמרה בשנת תשמ"א:

להעיר משו"ת הרשב"א (חלק א' סימן ט) - "בכל דבר שיש קבלה ביד הזקנים והזקנות כו' רק שקבלו אותה דור אחר דור עד משה רבינו ע"ה או עד הנביאים ופעמים יהיה העניין ההוא נרמז בכתוב".

ובהמשך גוף השיחה (שם עמ' 57):

וכתשובת הרשב"א הידועה, שאפילו מנהג, קבלה ביד זקנים וזקנות כו' אי-אפשר לדחות זאת עם קושיות וכו' [ומוסיף בהערה 19: "שאין משגיחין בחקירה כנגד הקבלה"].

שוב מציין הרבי בהתוועדות יום שמחת תורה תשמ"ב (התוועדות תשמ"ב כרך א, עמ' 276):

ושלימות החינוך הרי זה גם כאשר מדובר אודות מנהגי ישראל - כידוע מה שכתב הרשב"א שאסור לבטל מנהג נשים זקנות שבישראל, ואפילו כאשר חכמי ישראל אומרים באופן אחר... ועל-אחת-כמה: וכמה כאשר מדובר אודות ענין הקשור עם הלוחות [=לוחות מרובעות], שזהו יסוד ושורש כל התורה כולה.

ובי"ט כסלו תשמ"ג (התוועדות תשמ"ג כרך א' עמ' 650) אמר הרבי:

וכידוע המבואר בשו"ת הרשב"א שאין לשנות ממונהגי ישראל, אפילו מנהג של נשים זקנות כו'. הדברים התייחסו למנהג קריאת לימוד הש"ס "גפ"ת" ראשי תיבות גמרא פירוש ר"י ותוספות", וזאת אפילו בדבר שאינו חשוב כל כך, כבנידון דידן, קריאת שם בראשי תיבות, אף-על-פי-כן "אין... אתנו יודע עד מה", ולכן, אין לשנות זאת כו', מכיוון שנהגו כן בכל תפוצות ישראל.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

"האומר דבר בשם אומריו"

והאומר דבר בשם אומריו, הא למדת כל האומר דבר בשם אומריו מביא גאולה לעולם שנאמר ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי (פרק ו משנה ו)

אמירת דבר בשם אומריו אינה רק סגולה לגאולה, אלא היא חיוב גמור שהובא להלכה: "כל שאינו אומר דבר בשם אומריו עובר בלאו". ומקורו במאמר רז"ל "כל שאינו אומר דבר בשם אומריו, עליו הכתוב אומר אל תגזול דל כי דל הוא".

ויש לשאול, הרי מצינו כמה מאמרי רז"ל שלא נאמרו בשם אומרם, כמודגש במיוחד אצל רבי אליעזר הגדול, שאף ש"לא אמר דבר שלא שמע מפי רבו לעולם", מכל מקום יש מאמרים רבים שלו שלא הזכיר בהם שם רבו.

לכאורה יש לומר שלא הוצרך לומר דבריו בשם אומרם, כי הכול יודעים שכל דבריו הם של רבו. אך מאידך דוחק לתרץ כן, שהרי ממה שאמר "הרבה תורה למדתי ולא חסרתי מרבתי", לשון רבים, מוכח שהיה לו יותר מרב אחד, ואם כן היה צריך להזכיר בכל דבר מאיזה רב קיבלו.

על-פי פשוט יש לומר: הלאו של "אל תגזול דל" הוא על-דרך גזילה בפשטות, שדבר שאין בעל הבית מקפיד עליו אין בו משום גזל, וכן בדברי תורה האיסור הוא רק כשהאומר מקפיד שיאמרו הדבר משמו, ורבותיו של רבי אליעזר לא הקפידו על כך. אבל א) לכאורה צריך הרב להודיע בפירוש שאינו מקפיד (ולכאורה גם זה לא די, אלא צריכה להיות מחילה). ב) פשיטא שאין זה מהודר ולפנים משורת הדין, ואדרבה מצווה קעביד אם יאמר בשמו, כנאמר "אל תמנע טוב מבעליו".

ויש לומר הביאור בזה:

אף שרבי אליעזר היה בור סוד שאינו מאבד טיפה, מובן שלא הסתפק בידיעת תורת רבו, אלא התייגע והתעמק בהבנת הדברים עד שנתעצמו בשכלו והשגתו באופן שהשתכנע והבין הדברים ונעשו שכלו. מובן אם כן, שמה שאמר לאחר מכן דבר זה אינו חזרה על דברי רבו בלבד, אלא הדבר היה מוכרח מצד שכלו.

ועל דרך המבואר לגבי בית שמאי ובית הלל, שבית שמאי ששורשם מבחינת הגבורות מחמירים, ובית הלל ששורשם מבחינת החסדים מקילים, לכאורה תורה לא בשמים היא, וכיצד אפשר לפסוק על-פי שורש הנשמה? - אלא שהפסק דין שלהם היה לאחרי שהתבוננו והתייגעו בהשגת העניין עד שהבינו כך בשכלם כפי שהם למטה, נשמה בגוף, ולא הסתפקו במה שהתקבל אצלם מצד שורש נשמתם.

ומצינו עניין זה גם להלכה:

רז"ל אמרו "הרב שמחל על כבודו כבוד מחול, שנאמר וה' הולך לפניו יום... הכי השתא התם הקב"ה עלמה דיליה הוא ותורה דיליה היא, מחיל ליה ליקריה. הכא תורה דיליה היא (בתמיהה, הכבוד תלוי בתורה ואינו יכול למחול על כבוד התורה שהיא של הקב"ה, רש"י), הדר אמר רב אין, תורה דיליה היא, דכתיב ובתורתו יהגה יומם ולילה", ופירש רש"י "כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה, בתחילה היא נקראת תורת ה' ומשלמדה וגרסה היא נקראת תורתו". הרי לנו אפוא, שיגיעת התורה היא באופן שיש לאדם בעלות על התורה עד שיכול למחול על כבוד התורה; ואף כאן לא שייך "אל תגזול דל", כי האדם נעשה הבעלים על התורה שלמד.

(ביאורים לפרקי אבות, חלק ב, עמ' 350)

פרשת ראה

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (יא,כו)

"ראה" - רומז לבחינת ראייה באלוקות. "אנכי" - הכוח והעזר לעבודה זו בא ממהותו ועצמותו יתברך, "אנכי מי שאנכי". "נותן" - עוזר זה ניתן בעין יפה, כמאמר (ראה בבא-בטרא נג) "כל הנותן בעין יפה נותן". "לפניכם" - הסיוע נקלט בפנימיות. "היום" - העזר מוגש בכל יום ויום מחדש. "ברכה וקללה" - הסיוע עוזר הן לקיום מצוות עשה והן לשמירת מצוות לא תעשה.

(לקוטי שיחות כרך ב, עמ' 696)

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (יא,כו)

אמר משה נביא: חמון דאנא מסדר קדמיכון יומא דין ברכתא וחילופא (תרגום ירושלמי)

ה"משה" שבכל דור נותן לנו לפעמים דבר שנראה בבחינת 'קללה'. כלומר, מילוי הוראותיו מביא לכאורה למצב קשה. אך עלינו לדעת שלאמיתו של דבר אין כאן קללה אלא ברכה, שכן עליידי הייסורים האלה נפטרים מייסורים קשים יותר וכיוצא בזה, ולכן אין זו קללה אלא 'חילופא'.

(שיחת ש"פ ראה תש"י. תורת מנחם כרך א, עמ' 184)

היום ברכה וקללה (יא,כו)

מבואר בספרים שאוויר גן-עדן ואוויר גיהנום מתפשטים סביב האדם. מחשבותיו ודיבוריו הטובים נרשמים באוויר גן-עדן, והרעים - באוויר גיהנום. על יסוד זה אפשר לומר יתרה מזו, שאף הנשמה עצמה מצויה בגן-עדן או בגיהנום, על-פי מעשי האדם. זהו "היום ברכה וקללה": כאשר אדם מקיים מצווה, נמצאת נשמתו בשעת מעשה ('היום') בגן-עדן ('ברכה'); וכשהוא עובר עבירה, היא נמצאת באותה עת בגיהנום ('קללה').

(אור התורה דברים עמ' תרמב)

וקללה (יא,כו)

ולוטיין (תרגום אונקלוס). וחילופא (תרגום ירושלמי)

המטרה של ייסורי הגלות ("קללה") היא לזכך את ישראל ולהכינם לגאולה, ככתוב (עקב ח) "ה' אלוקיך מייסרך . . ה' אלוקיך מביאך אל ארץ טובה". והנה תרגום אונקלוס נקרא "תרגום בבלי" (תוספות מנחות מד, א ד"ה כל), ובהעלם והסתר של בבל אין הכוונה הפנימית של ייסורי הגלות מורגשת וניכרת; לכן מתרגם "קללה" כפשוטו - "לוטיין" (קללה בלשון ארמי). ואילו תרגום ירושלמי הוא תרגום ארץ-ישראל, שבה אלוקות בגלוי וניתן להרגיש את הטוב הפנימי שבייסורי הגלות; לכן תרגם "וחילופא", שכן גם הקללה ברכה היא, אלא שאופן המשכת הברכה מתחלף ומשתנה.

(לקוטי שיחות כרך יט, עמ' 133)

בכל אות נפשך תאכל בשר (יב,כ)

אבל במדבר נאסר להם בשר חולין (רש"י)

כשהיו ישראל במדבר, מנותקים מהעולם, לא אכלו 'בשר חולין', היינו שלא עסקו בכירור ובהעלאת ענייני החולין של העולם. ואילו משנכנסו לארץ החלו לעסוק בעבודת הכירורים, ואז הותר להם 'בשר חולין'. זהו שנאמר בתחילת פסוקנו "כי ירחיב ה' אלוקיך את גבולך": עם הכניסה לארץ ניתנה לישראל הרחבה רוחנית, היינו כוחות מיוחדים, שיאפשרו להם לברר גם את החולין ואת החומריות. ואף בעבודת האדם כן: כשהאדם קם בבוקר הוא עדיין ב'מדבר', ואסור לו לאכול, שכן אין בכוחו להעלות את המאכל לקדושה; ורק לאחר התפילה, שהיא בבחינת 'ארץ-ישראל', ביכולתו להעלות ולברר גם 'בשר חולין'.

(לקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1109)

רק חזק לבלתי אכול הדם (יב,כג)

שהיו שטופים בדם... דברי רבי יהודה. רבי שמעון בן עזאי אומר, לא בא הכתוב אלא להזהירך... להתחזק במצוות (רש"י)

רבי יהודה, מלשון הודאה וביטול, מדבר על דרגה נמוכה בעבודה - האדם הוא בעל מידות בהמיות ועליו לבררן ולשנותן. שכן המשמעות הפנימית של אכילת דם היא התעבות המידות, שהרי הדם הוא הנפש, ואכילת דם מחברת את נפש האדם עם נפש הבהמה. לעומת זה, עבודתו של בן עזאי היתה מתוך 'רצוא' ותשוקה להתעלות, כאומרו "נפשי חשקה בתורה" (יבמות סג), והוא מפרש את הכתוב על-פי אופן עבודתו: על האדם להתחזק ולהתעלות ולהאיר את נפשו על-ידי קיום המצוות (להזהירך מלשון זוהר).

(לקוטי שיחות כרך יד, עמ' 51)

כי מנסה ה' אלוקיכם אתכם לדעת (יג,ד)

השאלה מפורסמת: אטו לניסיון הוא צריך כדי לדעת? והלא הכול גלוי וידוע לפניו. אלא מטרת הניסיון היא 'לדעת', להעלות את האדם לדרגת דעת והרגשה באלוקות. שכן הניסיון מנגד וסותר לעבודת ה', ומזה מובן שיש בו ניצוץ אלוקי נעלה ביותר (על-פי הכלל שכל הגבוה ביותר יורד למטה יותר); וכאשר אדם עומד בניסיון ומגלה ניצוץ זה, מאיר גילוי אור בנשמתו והוא זוכה לבחינת דעת.

(לקוטי תורה דברים עמ' יט)

מוסיף כ"ק ארמו"ר ה'צמח-צדק':

עניין זה נזכר דווקא כאן, ולא בניסיונות אחרים בתורה (כגון ניסיון העקידה או הניסיון במרה), שכן הניסיון הוא בתחום האמונה והדעת: הקב"ה מאפשר לנביא השקר להראות אות ומופת כדי לבחון את מידת אמונתו של האדם. מובן אפוא שהעמידה בניסיון כזה מביאה לבחינת דעת ביתר שאת ויתר עז.

(דרך מצוותיך עמ' 372)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת ראה

כ"ז במנחם־אב - מברכים החודש אלול

אמירת כל התהילים בהשכמה בציבור. אחר־כך לומדים במשך כשעה מאמר חסידות המובן לכולם, ואחר־כך התפילה.

המולד: יום שני לפנות בוקר, בשעה 4:24 ו־13 חלקים.

מברכים ראש־חודש אלול: ביום השלישי וביום הרביעי.

אין אומרים אב הרחמים.

אחר התפילה - התוועדות בבית־הכנסת¹.

פרקי־אבות - פרק שישי.

יום שני

כ"ט במנחם־אב

ערב ראש־חודש.

ביום זה יש להוסיף בתורה, תפילה וצדקה.

במנחה אין אומרים תחנון.

יום שלישי

ל' במנחם־אב - א' דראש־חודש אלול

בתפילת שמונה־עשרה אומרים: 'יעלה ויבוא' (מזכירים זאת בטפחה על הבימה קודם תפילת שמונה־עשרה. בקייטנות וכדומה שמכריזים את

סדרי התפילה - באופן המותר² - יש להכריז גם את אמירת 'יעלה ויבוא').

הרבי הורה להתחיל באיחולי 'כתיבה וחתמה טובה' מהיום³. ופעמים רבות שהיה מקדים יותר⁴. בשחרית, אחרי חזרת הש"ץ: הלל, ואברהם זקן, קדיש תתקבל. שיר־שלי־יום, ברכי נפשי, לדוד ה' אורי, קדיש־יתום.

קריאת התורה דראש־חודש. חצי קדיש. אשרי. ובא לציון. יהללו. חליצת תפילין דרש"י. הנחת תפילין דרבנרתם, ג' פרשיות דקריאת־שמע, קדש, והיה כי יביאך, שש זכירות, חליצת תפילין דרבנר־תם. הש"ץ אומר בקול⁵ איזה מזמור (או לפחות שלושה פסוקים האחרונים), חצי קדיש. מוסף.

מהיום עד הושענא־רבה ועד בכלל אומרים 'לדוד ה' אורי' בשחרית אחר שיר של יום, ובמנחה קודם עלינו. אומרים קדיש־יתום רק פעם אחת

(2) במקום שצריך להדריך את המתפללים בכל קטע, ואין מי שיוכל לעשות זאת מבלי להתפלל עמהם, וגם לא ניתן לעשות זאת ע"י הנפת שלטים עם מספרי העמודים בזמנים המתאימים, בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' כב) מתיר זאת רק בין המזמורים דפסוקי דזמרה, וכמוכן בין ישתבח ליוצר, אך לא בק"ש וברכותיה אפילו בין הפרקים. וראה מש"כ בזה בקובץ הערות וביאורים דשיבת אהלי תורה, גיליונות: תת"כ עמ' 95 ותתמ"ו עמ' 40. בעיקר דנו מצד צורך התפילה, ובפרט ע"פ הד"מ סי' קיא ס"ק ב, עיי"ש. ולכאורה יש לדון במצב כזה דהוי כמו אפרושי מאיסורא כשא־אפשר בעניין אחר (דשרי כמ"ש בכף־החיים סי' סו ס"ק ז. וראה אש־ישראל פי"ט הע' א).

(3) התוועדות' תשמ"ו ח"ד עמ' 339 (מבואר שם שהעיקר הוא הברכה פא"פ, אם כי מדובר גם על כתיבה כשחל בחול, כמנהג המובא להלן ע"י ציון 25).

(4) 'אוצר מנהגי חב"ד', אלול, עמ' יג.

(5) כן צ"ל ע"פ האמור בס' המנהגים עמ' 6 ד"ה כ"ק אדמו"ר (וכ"פ בקצות השלחן סי' טו ס"ב (עיי"ש בבדי השלחן) וסי' כו ס"ז).

ובצדקה¹², ובאהבת־ישראל בכלל¹³, והתעסקות מיוחדת ב'מבצעים'¹⁴.

גם לנשים, יש להקפיד שלא יעבור עליהן יום ללא לימוד הלכות הצריכות וענייני מוסר וחסידות הקשורים לחודשי אלול ותשרי¹⁵.

כיוון שבמדינות אלה שנת הלימודים מתחילה בחודש אלול, יש להגביר בחודש זה את הפעילות בענייני חינוך¹⁶.

בישיבות תומכ־תמימים מוסיפים בחודש זה (התלמידים, והראשי־ישיבה והנהלה לא־כל־שכן) זמן ללימוד חסידות, ובפרט מאמרי 'עבודה', ומאמרים השייכים לאלול, כגון: אגרת־התשובה בתניא, דרך החיים, שער התשובה ושער התפילה, לקוטי תורה (שכבר מפרשת דברים ואילך מדובר שם אודות התשובה), עטרת ראש, וכן עוסקים בתפילה במתינות ובחשבון־נפש¹⁷.

מעבודת חודש זה: עריכת חשבון־צדק על השנה שעברה וקבלה טובה על השנה הבאה¹⁸, והגברת הזהירות והפעילות בסור מרע ועשה טוב¹⁹.

נוהגים לבדוק בחודש זה תפילין ומזוזות (אם כבר עברו שנים־עשר חודש מבריקתן האחרונה), וכל אשר ימצאו בדק בשאר מצוות - יתקנו. וכדאי ונכון ביותר, שכל אחד ואחד ישתדל לפרסם זה - נוסף על הקיום בעצמו - בכל מקום שידו מגעת, בכל מקום ומקום, לכל אחינו בני־ישראל שליט"א²⁰.

תיקוני הזוהר) בין חסידי חב"ד, אע"פ שאין הכוונה שחייבים לנהוג בזה (משיחת ש"פ נצ"ו תשכ"ב).

12) צ"ל באופן ד'מתנות (לאביונים) הן בכמות והן באיכות, שיהיה דבר חשוב הן מצד הנותן והן מצד המקבל - 'התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 209.

13) ספר־השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 700, תש"נ ח"ב עמ' 638, 643 וש"נ.

14) שיחת ש"פ ראה תשל"ד ס"ג. ש"פ ראה תשל"ז ס"כ.

15) משיחת ח"י אלול תשל"ז, הנחת הת' בלתי מוגה סל"ב, עיי"ש.

16) לקוטי־שיחות כרך יד עמ' 261, וראה שם עמ' 251. שיחת ח"י אלול תשל"ח סי' ט.

17) 'אוצר מנהגי חב"ד' אות ג, וש"נ.

18) שיחת ש"פ ראה תשל"ל ס"ב.

19) שיחת אדר"ח אלול תשל"ה ס"ב.

20) ספר־השיחות תשמ"ח שם, ממטה־אפרים סי' תקפ"א ס"י. לוח כולל־חב"ד. וראה שיחות־קודש תשל"ד ח"ב עמ' 377,

אחרי כל המזמורים (שיר־שלייבום, [בר"ח: ברכי נפשי], 'לדוד ה' אורי'); וכן במנחה - לאחר קדיש תתקבל אומרים 'לדוד ה' אורי' ועלינו, ורק אחרי עלינו אומרים קדיש יתום⁶.

במשך יום זה תוקעים להתלמד⁷.

מנחה:

לפני עלינו אומרים 'לדוד ה' אורי' (ראה לעיל בשחרית). המתפלל במניין שבו אומרים עלינו תחילה, יאמר עלינו עם הציבור, ו'לדוד ה' אורי' לאחר זה⁸.

יום רביעי

א' באלול - ב' דראש־חודש

חודש אלול⁹:

מנהג ישראל להוסיף בחודש אלול ביתר שאת וביתר עוז בתפילות ובתחנונים (ובפרט באמירת תהילים¹⁰) ובעבודת התפילה, בלימוד התורה (ובפרט - פנימיות התורה¹¹), וכן בגמילות־חסדים

6) ספר־המנהגים עמ' 17. כיוון שהטעם הוא כדי למעט באמירת קדישים כשאנו מוכרח, מסתבר שגם 'חיוב' מאנ"ש המתפלל במניין שאומרים עוד קדישים, לא יאמרם.

7) המג"א (תקפ"א ס"ק א) הביא שתי שיטות בזמן התחלת התקיעות, אם ביום א' דר"ח או ביום השני, והכריע שאין לזוז מהמנהג להתחיל ביום השני (אבל במקום שאין מנהג הכריע בהוספות לשו"ע רבינו לבעל ד'ברי נחמיה' שם סו"ס א, להתחיל ביום הראשון). ומנהגנו הוא כעין פשרה בין השיטות. ובלקוטי־שיחות כרך לד עמ' 95 נתבאר, שתקיעה זו היא 'קול אחד', מעין 'תקיעה אחת' דיום־הכיפורים. מסתבר שכדי להתלמד צריך לתקוע הן קול אחד והן שברים ותרועה, אך מסתמא אין קפידא במספרם.

8) אג"ק כרך יט עמ' תל. אלא שעליו לזכור, לומר את פסוקי 'אל תירא' ו'אך צדיקים' ששייכים לסיום התפילה - רק אחרי 'לדוד אורי'. המקור לאמירת עלינו עם הציבור - במקום שמותר להפסיק - הוא בא"ר (רלז, ד), בבית מאיר ובמחצית־השקל (סי' סה - בק"ו מאמירת תהילה לדוד עם הציבור שנו' שם במ"א ס"ק ג ובשו"ע אדה"ז ס"ב), הובא בקצות־השולחן סי' יג ס"ו.

9) בכמה פרטים במנהגי חודש אלול נעזרתי ברשימתו של הרה"ח רמ"א שי' זליגואן ב'כפר חב"ד', גיליון 918 עמ' 72.

10) 'אוצר מנהגי חב"ד', שם.

11) לקוטי־שיחות ח"ב עמ' 383 וח"ד עמ' 1345. ולהעיר, שע"פ המסופר בלקוטי־דבורים (ח"א דף קטז, א) שהיו אומרים או לומדים בחודש אלול בלויבאוויטש 'תיקוני זוהר', הסיק הרבי שאכן היה מנהג כזה (המוזכר בהקדמה הא' של ס' כסא מלך על

שחרית: מהיום אחר תפילת שחרית תוקעין בשופר: תשר"ת, תש"ת, תר"ת.²⁸

ממשיכים בתקיעות בכל החודש, חוץ משבת-קודש וערב ראש-השנה (תוקעים בכל כינוס וכו'), ובפרט לילדים). אם לא תקעו בשופר בסיום תפילת שחרית, מנהג נכון שיתקעו בשופר לאחרי תפילת מנחה.²⁹

מהיום עד ערב יום-הכיפורים ועד בכלל, אומרים בכל יום - במשך היום - שלושה פרקי תהילים לפי הסדר. מי שהחסיר - יתחיל מהיום שהוא עומד בו, ואת אשר החסיר - ישלים | ואי-אפשר לומר 'מראש' את הפרקים של הימים הבאים.³⁰ נהוג לאומרם בצייבור אחרי אמירת שיעור התהילים היומי, קודם קדיש יתום.³¹

חודש אלול הוא אחד הזמנים המתאימים שבהם נהגו לנגן את ניגון 'ארבע הבבות' של רבנו הזקן.³²

העבודה דחודש אלול (כולל התשובה שבו²¹) היא בשמחה רבה, שלא יכולה להיות שמחה גדולה ממנה, שהרי "המלך בשדה... ומראה פנים שוחקות לכולם"²².

יש לעורר את העם בדרכי נועם ומתוך ענווה, וחלילה לומר (בכל השנה, ובמיוחד בחודש אלול, חודש הרחמים והסליחות) דברים קשים על ישראל - בנו יחידו של הקב"ה.²³

יש להרבות בברכות בחודש זה, ולשלול ענייני היפך הברכה ח"²⁴.

כשכותבים מכתב בחודש אלול, נהגו לאחל 'כתיבה וחתימה טובה'²⁵. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג לאחל זאת בסיום מכתביו²⁶. כן הורה להשתדל לברך (ולתברך) איש את רעהו ואשה את רעותה, וכן הטף, ילד לחברו וילדה לחברתה, גם בעל-פה פנים-אל-פנים.²⁷

שכאשר זקוקים לברכה מיוחדת, עדיף לבדוק מידי י"ב חודש (כהידור קבוע - ואפילו שלא בחודש אלול).

(21) ראה שיחת ח"י אלול תשל"ז ס"ד.

(22) ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 618.

(23) לקוטי-שיחות כרך כד עמ' 308, 'התוועדיות' תשמ"ה ח"ד עמ' 1929 ועוד.

(24) שיחת כ' מנ"א תשמ"ו סי"ט-כ.

(25) 'ספר מור"ל - מנהגים' (הוצאת מכון-ירושלים עמ' רנט), הובא בא"ר סי' תקפ"א ס"ק א ובבאר-היטב שם ס"ק י.

(26) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' יב. לעיל שם נקבצו גם מנהגי רבותינו נשיאינו שלפניו בנדון.

(27) ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 610.

"מנהג ישראל שגם ילדים שקודם בר (או בת) מצוה יברכו [גם את הגדולים], אף שאי"ז דרך-ארץ..." ('התוועדיות' תשמ"ח

ח"ד עמ' 339, עיי"ש).

(28) ספר-המנהגים - מנהגי חודש אלול (עמ' 53 ואילך). הטעם - עשר קולות, כנגד עשר כוחות הנפש (לקוטי-שיחות ח"ב עמ' 446).

(29) 'וכמדובר כמה פעמים, ויש רמז לזה בכמה מקומות' - ר"ד משיחת יום ג' דסליחות, כ"ד אלול תנש"א, לנשי ובנות חב"ד.

(30) ספר-המנהגים שם.

(31) 'אוצר' שם.

(32) ספר-השיחות תרפ"ח עמ' 12. בלקוטי-דיבורים עמ' 204 "ראש-חודש אלול", ובלקוטי רשימות שבראש ספר-הניגונים עמ' כד, מובא מאותו מקור "בשעת התפילה (כשמתפללים ביחידות באריכות)". ספר-השיחות תש"א עמ' 85-86 - 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' יד-טו.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש